

KATALOG LIŠEJNÍKŮ ČR – KOREKCE A DOPLŇKY**Catalogue of lichens of the Czech Republic – corrections and additions**

Jiří Liška

Botanický ústav AV ČR, CZ-252 43 Průhonice; e-mail: liska@ibot.cas.cz

Abstract: Amendments to the Catalogue (Vězda & Liška 1999) include several categories: a) species omitted erroneously; b) species included erroneously; c) questionable data not well documented; d) species excluded after revision; e) newly published species. Additions to the bibliography are included as well.

Keywords: Czech Republic, lichen flora, catalogue, checklist, bibliography.

Katalog (Vězda & Liška 1999) zahrnoval celkem 1534 druhů v 255 rodech (včetně některých parazitů a saprofytů, celkem 27 druhů) na základě excerptce literatury. Uplynulých 5 let používání odhalilo jak některé chyby, tak zpřesnilo některé údaje. Zároveň toto období přineslo nová data rozšiřující počet taxonů udávaných z našeho území. Celkový počet druhů lichenizovaných hub s.str. (bez lichenikolních hub, saprofytů apod.) udávaných z území ČR v současnosti je po revizi Katalogu 1527. V tomto počtu ovšem nejsou zahrnuty nomenklatorické změny ani změny taxonomické koncepce druhu – vzhledem k řadě prací publikovaných v poslední době (často využívající metody analýzy DNA) bude třeba nomenklaturu zásadně přehodnotit; toto bude řešeno až v připravovaném Červeném seznamu ohrožených lišejníků ČR. Doplnky lze rozdělit do několika kategorií.

1. Doplnky a opravy k jednotlivým druhům

a) druhy omylem nezahrnuté

Diplotomma lutosum A.Massal. – jediný údaj: Kuťákův sběr od Vápenného Podola v práci Servít & Černohorský (1934), která omylem nebyla excerptována (v originálním prameni jako *Buellia subdispersa* Mig.)

Lecanographa aggregata Egea & Torrente – jediný publikovaný údaj v nezachyceném literárním prameni (Egea & Torrente 1994)

Peltigera neopolydactyla (Gyeln.) Gyeln. – jediný publikovaný údaj: Wilkommův sběr ze Šumavy (Kunžvart = Strážný), omylem neexcerptovaný údaj (Vitikainen 1994)

Xylographa vitiligo (Ach.) J.R.Laundon – údaj Flotowa (1839) snad již mimo území ČR, údaj Anderse (1925) však v originále s otazníkem

b) druhy udávané omylem

Bryoria smithii (Du Rietz) Brodo & D.Hawksworth – omylem citován údaj ze Slovenska

Dermatocarpon rivulorum (Arnold) Dalla Torre & Sarnth. – omylem citován údaj ze Slovenska

Dermatocarpon intestiniforme (Körb.) Hasse – omylem citován údaj ze Slovenska

Parmelia fraudans (Nyl.) Nyl. – omyl, chybná excerptce

Xanthoria papillifera (Vain.) Poelt – omyl, chybná excerptce (nicméně druh v ČR roste, nález J. Vondráka dosud nepublikován)

c) pravděpodobně pochybné údaje a nedoložený výskyt (u většiny druhů jsou pochybnosti uvedeny v Katalogu v poznámce)

Cetrariella delisei (de Bary ex Schaer.) Kärnefelt & A.Thell – jediný údaj (Paul 1906) z nízké polohy, pravděpodobně chybné určení (viz Katalog – poznámka)

Dactylina madreporiformis (Ach.) Tuck. – udávána více autory (zřejmě přebíráno), údaje z Jeseníků nepravděpodobné (viz Katalog – poznámka)

Graphis elegans (Borrer ex Sm.) Ach. – pravděpodobně chybné určení (viz Katalog – poznámka)

- Gyalecta foveolaris* (Ach.) Schaer. – nedoloženo, chybně určené položky (rev. A. Vězda). Viz Katalog – poznámka
- Omphalina alpina* (Britzelm.) Bresinsky & Stangl – jediný údaj z Jeseníků (Kuthan 1981), pravděpodobně chybně určení, podle českých mykologů není na našem území tento druh doložen
- Parmelia pseudohungarica* (Gyeln.) Gyeln. – v monografii Halea (Hale 1990) je jméno *P. laxa* f. *laciniatula* Gyeln. v rámci synonymiky druhu *Xanthoparmelia tasmanica* (Hook. & Tayl.) Hale – zřejmě autorův omyl v synonymice (v Katalogu řazeno provizorně pod *P. pseudohungarica*)
- Parmelia verrucigera* Nyl. – nedoloženo (cf. Orthová 2003)
- Phaeographis dendritica* (Ach.) Müll. Arg. – pravděpodobně chybně určení (viz Katalog – poznámka)
- Pilophorus cereolus* (Ach.) Th.Fr. – více autorů, zřejmě přebíráno – asi záměna s *Baeomyces rufus* (viz Katalog – poznámka)
- Placynthium garovaglii* (A.Massal.) Zahlbr. – jediný údaj Flotow (1825) jako *Lepraria caesia* navíc s otazníkem a bez autorů, ekologicky zmiňována mezi epigeickými druhy (druh však recentně našel D. Svoboda v Č. krasu)
- Rinodina badiella* (Nyl.) Th.Fr. – pravděpodobně chybně určení (viz Katalog – poznámka)
- Teloschistes chrysophthalmus* (L.) Th.Fr. – nedoloženo (pátráno po herbářových dokladech, ale nenalezeny). Viz Katalog – poznámka
- Umbilicaria leiocarpa* DC. – chybně určení (rev. E. Lisická). Viz Katalog – poznámka

d) vyloučené druhy

- Bagliettoa limborioides* A.Massal. – neroste v ČR (cf. Halda 2003)
- Parmelia sublaevis* Coutinho – zřejmě chybná determinace (cf. Orthová-Slezáková 2004)
- Pyxine endochrysoides* (Nyl.) Degel. – Nádvořík (1947), zřejmě mimo území ČR

e) nově publikované druhy

- Agonimia repleta* Czarnota & Coppins – Halda (2001)
- Anema prodigulum* (Nyl.) Henssen – Czeika & al. (2004)
- Aspicilia grisea* Arnold – Berger & Bayerová (2000)
- Aspicilia simoensis* Räsänen – Berger & Bayerová (2000)
- Bacidina egenula* (Nyl.) Vězda – Palice & Soldán (2004)
- Botryolepraria lesdainii* (Hue) Canals & al. – Bayerová & Kukwa (2004)
- Caloplaca chrysodeta* (Vain. ex Räsänen) Dombr. – Bayerová & Kukwa (2004)
- Caloplaca flavocitrina* (Nyl.) H.Oliv. – Palice & Soldán (2004)
- Caloplaca lucifuga* G.Thor – Palice & al. (2003)
- Cladonia humilis* (With.) Laundon – Palice & Soldán (2004)
- Cladonia monomorpha* – Aptroot & al. (2001)
- Dirina stenhammari* (Fr. ex Stenh.) Poelt & Follmann¹ – Vondrák & Palice (2004)
- Elixia flexella* (Ach.) Lumbsch – Palice & al. (2003)
- Heppia adglutinata* (Kremp.) A.Massal. – Czeika & al. (2004)
- Lecanora leuckertiana* Zedda – Bayerová & Kukwa (2004)
- Lecanora ramulicola* (H.Magn.) Printzen & P.May – Printzen & May (2002)
- Lecanora reagens* Norman – Vondrák & Palice (2004)
- Lecidea margaritella* Hulting – Peksa (2004)
- Lepraria crassissima* (Hue) Lettau – Bayerová & Kukwa (2004)
- Lepraria elobata* Tønsberg – Bayerová & Kukwa (2004)
- Leptogium biatorinum* s.l. – Czeika & al. (2004)
- Leptogium magnussonii* Degel. & P.M.Jørg. – Guttová (2000)
- Leptogium rivale* Tuck. – Guttová (2000)
- Parmelia ernstiae* Feuerer & A.Thell – Peksa & al. (2004)
- Pertusaria pupillaris* (Nyl.) Th.Fr. – Printzen & al. (2002)
- Rhizocarpon anaperum* (Vain.) Vain. – Peksa (2004)
- Rhizocarpon reductum* Th.Fr. – Peksa (2004)

¹ Lišejník byl od nás sice udáván, ale příslušný doklad náležel jinému druhu. Na základě toho byl jeho výskyt v ČR zpochybněn a nebyl zařazen do seznamu druhů, viz Katalog – poznámka, str. 84

Placopsis lambii Hertel & V. Wirth – Berger & Bayerová (2000)
Placynthiella dasaea (Stirt.) Tønsberg – Halda (2001)
Protoblastenia laeta (Poelt) Kainz & Rambold – Kainz & Rambold (2004)
Psoroglaena stigonemoides (A. Orange) Henssen – Vondrák & Palice (2004)
Psorotichia taurica (Nyl.) Vain. – Czeika & al. (2004)
Rhizocarpon ridescens (Nyl.) Zahlbr. – Bayerová & al. (2004)
Rinodina efflorescens Malme – Printzen & al. (2002)
Staurothele rugulosa (A. Massal.) Arnold – Soldán & al. (2003)
Verrucaria ochrostoma (Borrer ex Leight.) Trevis. – Bayerová & al. (2004)
Verrucaria simplex McCarthy – Palice & Soldán (2004)

houby:

Arthrorhaphis muddii Obermayer – Kocourková (2000)
Epigloea soleiformis Döbberler – Palice (1999), nezahrnuta jako saprofyt

2. Chybějící literární prameny

Práce s literaturou představuje mnohá úskalí. Jde především o případy, kdy obsah práce neodpovídá názvu, ať už jde o uvádění lišejníků v článku týkajícím se vyšších rostlin či hub nebo přesah územního vymezení (nejčastěji články podle názvu věnované slovenskému území, zahrnující však i lokality z Čech). To je jak příklad Suzových *Lichenes Slovakiae* (Suza 1926), tak i práce Servít & Černohorský (1934). V posledně jmenované práci je v příspěvku věnovaném Velké a Malé Fatře a Choči dokonce ukryt popis nového druhu *Thyrea cernohorskyi* z Českého krasu. Nejdokonalejší rébus v tomto ohledu představuje práce Steina (Stein 1889), kde článek „Ueber afrikanische Flechten“ má čtyři části: I. Flechten von Kilimandscharo, II. Flechten von Usambara, III. Congo-Flechten a IV. Nachträge zur Flechtenflora Schlesiens.

Dodatky k bibliografii (do r. 1999)

- Brusse F. (1987): A new yellow *Acarospora* (Lichenes) from the Waterberg, South West Africa/Namibia. – *Bothalia* 17: 179–181.
- Cypers V. von (1896): Beitrag zur Kryptogamenflora des Riesengebirges und seiner Vorlagen Pilze II. – *Verhandlungen der Zoologisch-Botanischen Gesellschaft in Wien* 46: 310–320.
- Egea J. M. & Torrente P. (1994): El género de hongos liquenizados *Lecanactis* (*Ascomycotina*). – *Bibliotheca Lichenologica* 54: 1–205.
- Erichsen C. F. E. (1932): Lichenologische Beiträge II. – *Hedwigia* 72: 75–91.
- Gyelnik V. (1931): Additamenta ad cognitionem Parmeliarum. II. – *Repertorium Specierum Novarum Regni Vegetabilis* 29: 273–291.
- Kantvilas G. & McCarthy P. M. (1999): *Steinia australis*, a new species in the lichen family *Aphanopsidaceae*. – *Lichenologist* 31: 555–558.
- Lindau G. (1923): Die Flechten. – J. Springer, Berlin [252 pp.]
- Lumbsch H. T. (1997): Systematic studies in the suborder *Agyriineae* (*Lecanorales*). – *Journal of the Hattori Botanical Laboratory* 83: 1–73.
- Maloch F. (1923): Přírodní zahrada rostlinná u Plzně. – *Věda Přírodní* 4: 191–194.
- Servít M. & Černohorský Z. (1934): Flechten aus der Tschechoslowakei IV. Malá Fatra, Velká Fatra und Choč-Gruppe in der Slowakei nebst Nachträgen. – *Věstník Královské České Společnosti Nauk, Cl. Math.-Natur.*, 1934/4: 1–34.
- Suza J. (1926): *Lichenes Slovakiae* II. – *Acta Botanica Bohemica* 4–5: 3–20.
- Váňa J. (1987): Mechorosty lokality Trabce. – *Severočeskou Přírodou*, Příloha 1987: 13–16.
- Vlach V. (1923): Přehled mykologických sběrů v okolí Kolína. – *Věda Přírodní* 4: 267–272.

Poděkování

Za upozornění na některé opravy a doplňky bibliografie děkuji kolegům Z. Palicemu, J. Vondrákovi a J. Kocourkové. Práce byla podpořena grantem GAČR 206/03/1214.

Summary

The Catalogue of Czech lichens (Vězda & Liška 1999), based on the compilation of published data, included 1534 lichens in 255 genera. During the last five years, a few errors were discovered and some data were amended, together with the publication of new information on presence of additional species in the Czech Republic. The amendments include various categories:

- a) species omitted erroneously: *Diplotomma lutosum*, *Lecanographa aggregata*, *Peltigera neopolydactyla*, *Xylographa vitiligo*;
  - b) species included erroneously: *Bryoria smithii*, *Dermatocarpon rivulorum*, *D. intestiniforme*, *Parmelia fraudans*, *Xanthoria papillifera*;
  - c) questionable data not well documented: *Cetrariella delisei*, *Dactylina madreporiformis*, *Graphis elegans*, *Gyalecta foveolaris*, *Omphalina alpina*, *Parmelia verrucigera*, *Phaeographis dendritica*, *Pilophorus cereolus*, *Placynthium garovaglii*, *Rinodina badiella*, *Teloschistes chrysophthalmus*, *Umbilicaria leiocarpa*, *Parmelia sublaevis*, *Parmelia verrucigera*. Note: the name *Parmelia laxa* f. *laciniatula* Gyeln. listed probably erroneously under *Xanthoparmelia tasmanica* in a monograph by Hale (1990) is in the Catalogue under *Parmelia pseudohungarica*;
  - d) species excluded after a revision: *Bagliettoa limborioides*, *Parmelia sublaevis*, *Pyxine endochrysoides*;
  - e) newly published species: *Agonimia repleta*, *Anema prodigulum*, *Aspicilia grisea*, *A. simoensis*, *Bacidina egenula*, *Botryolepraria lesdainii*, *Caloplaca chrysodeta*, *C. flavocitrina*, *C. lucifuga*, *Cladonia humilis*, *C. monomorpha*, *Dirina stenhammari*, *Elixia flexella*, *Heppia adglutinata*, *Lecanora leuckertiana*, *Lecanora ramulicola*, *L. reagens*, *Lecidea margaritella*, *Lepraria crassissima*, *L. elobata*, *Leptogium biatorinum*, *L. magnussonii*, *L. rivale*, *Parmelia ernstiae*, *Pertusaria pupillaris*, *Placopsis lambii*, *Placynthiella dasaea*, *Protoblastenia laeta*, *Psoroglaena stigonemoides*, *Psorotichia taurica*, *Rhizocarpon anaperum*, *Rh. reductum*, *Rh. ridescens*, *Rinodina efflorescens*, *Staurothele rugulosa*, *Verrucaria ochrostoma*, *V. simplex*.
- Thirteen additions to the bibliography published until 1999 are included as well.

Literatura

- Anders J. (1925): Zur Flechtenflora des Isergebirges. Nachtrag. – Mitteilungen des Vereines für Heimatkunde des Jeschken-Iser-Gaues 19: 32–36.
- Aptroot A., Sipman H. J. M. & van Herk C. M. (2001): *Cladonia monomorpha*, a neglected cup lichen from Europe. – Lichenologist 33: 271–283.
- Bayerová Š. & Kukwa M. (2004): New records of leprarioid lichens in the Czech Republic. – Biologia, Bratislava 59: 19–23.
- Bayerová Š., Halda J., Liška J. & Uhlík P. (2004): *Rhizocarpon ridescens* a *Verrucaria ochrostoma* – dva nové druhy lišejníků pro Českou republiku. – Bryonora 33: 26–27.
- Berger F. & Bayerová Š. (2000): Lichenologische Impressionen von einigen nordböhmisches Basaltblockhalden. – Acta Universitatis Purkynianae, Studia Biologica 4: 127–134.
- Czeika H., Czeika G., Guttová A., Farkas E., Lőkös L. & Halda J. (2004): Phytogeographic and taxonomic remarks on eleven species of cyanophilic lichens from Central Europe. – Preslia 76: 183–192.
- Flotow J. von (1825): Aus einem brieflichen Bericht des Hrn. Rittmeisters von Flotow an Hrn. Prof. Hornschuch und uns von letzterem für die Flora gütigst mitgeteilt. – Flora 8: 321–327 & 337–350.
- Flotow J. von (1839): Die merkwürdigsten und selteneren Flechten des Hirschberg-Warmbrunner Thals und des Hochgebirgs. – In: Wendt J. (ed.), Die Thermen zu Warmbrunn im schlesischen Riesengebirge, p. 1–20, Breslau.
- Guttová A. (2000): Three *Leptogium* species new to central Europe. – Lichenologist 32: 291–303.
- Halda J. (2001): Příspěvek k poznání lichenoflóry v údolí Metuje a Olešenky. – Acta Musei Richnoviensis, Sect. Natur., 8: 1–30.
- Halda J. (2003): A taxonomic study of the calcicolous endolithic species of the genus *Verrucaria* (*Ascomycotina*, *Verrucariales*) with the lid-like and radiately opening involucrellum. – Acta Musei Richnoviensis, Sect. Natur., 10: 1–148.

- Hale M. E. (1990): A synopsis of the lichen genus *Xanthoparmelia* (Vainio) Hale (*Ascomycotina*, *Parmeliaceae*). – *Smithsonian Contributions to Botany* 74: 1–250.
- Kainz C. & Rambold G. (2004): A phylogenetic study of the lichen genus *Protoblastenia* (*Lecanorales*, *Psoraceae*) in Central Europe. – *Bibliotheca Lichenologica* 88: 267–299.
- Kocourková J. (2000): Lichenicolous fungi of the Czech Republic (the first commented checklist). – *Časopis Národního Muzea, Ser. B*, 55: 59–169.
- Kuthan J. (1981): Příspěvek k poznání našich basidiolichenů. – In: Šebek S. (ed.), *Bioindikační význam lišejníků a jejich ochrana*, p. 25–27, Československá vědecká společnost pro mykologii, Praha.
- Nádvorník J. (1947): *Physciaceae* Tchécoslovaques. – *Studia Botanica Českoslovaca* 8: 69–124.
- Orthová V. (2003): Rastie lišajník *Xanthoparmelia verrucigera* v Čechách? – *Bryonora* 32: 1–2.
- Orthová-Slezáková V. (2004): The genus *Xanthoparmelia*, nom. cons. prop. (lichenized *Ascomycota*) in Slovakia. – *Mycotaxon* 90: 367–386.
- Palice Z. (1999): New and noteworthy records of lichens in the Czech Republic. – *Preslia* 71: 289–336.
- Palice Z., Czarnota P., Kukwa M., Kocourková J., Berger F., Guttová A., Halda J., Peksa O., Uhlík P. & Svoboda D. (2003): Lišejníky zaznamenané během 9. jarního setkání bryologicko-lichenologické sekce v Hajnici u Mirochova (CHKO Třeboňsko, 11.-14.4.2002). – *Bryonora* 32: 7–17.
- Palice Z. & Soldán Z. (2004): Lichen and bryophyte species diversity on toxic substrates in the abandoned sedimentation basins of Chvaletice and Bukovina. – In: Kovář P. (ed.), *Natural recovery of Human-made deposits in Landscape (biotic interactions and ore/ash-slag artificial ecosystems)*, p. 200–221, Academia, Prague.
- Paul J. (1906): Zur Flechtenflora von Mähren und Oesterr. Schlesien. – *Verhandlungen des Naturforschenden Vereins in Brünn, Abh.* 44: 80–90.
- Peksa O. (2004): Výsledky lichenologického průzkumu Povydí. – In: Dvořák L. & Šustr P. (eds.), *Sborník konference Aktuality šumavského výzkumu II. Srní, October 4-7, 2004*, p. 112–115, Správa NP a CHKO Šumava, Vimperk.
- Peksa O., Svoboda D., Palice Z., Dětinský R. & Zahradníková M. (2004): Lišejníky. – In: Papáček M. (ed.), *Biota Novohradských hor: modelové taxony, společenstva a biotopy*, p. 100–104 & 293–297, Jihočeská Univerzita, České Budějovice.
- Printzen Ch. & May P. (2002): *Lecanora ramulicola* (*Lecanoraceae*, *Lecanorales*), an overlooked lichen species from the *Lecanora symmicta* group. – *Bryologist* 105: 63–69.
- Printzen Ch., Halda J., Palice Z. & Tønsberg T. (2002): New and interesting lichen records from old-growth forest stands in the German National Park Bayerischer Wald. – *Nova Hedwigia* 74: 25–49.
- Soldán Z., Peksa O., Halda J., Loskotová E., Marková I. & Palice Z. (2003): Lišejníky zaznamenané během XV. bryologicko-lichenologických dnů ve Velemíně (CHKO České středohoří). – *Bryonora* 32: 3–7.
- Stein B. (1889): Ueber afrikanische Flechten. – *Jahresbericht der Schlesischen Gesellschaft für Vaterländische Kultur* 66: 133–149.
- Vězda A. & Liška J. (1999): *Katalog lišejníků České republiky*. – Institute of Botany, Academy of Sciences of the Czech Republic, Průhonice. [283 pp.]
- Vitikainen O. (1994): Taxonomic revision of *Peltigera* (lichenized *Ascomycotina*) in Europe. – *Acta Botanica Fennica* 152: 1–96.
- Vondrák J. & Palice Z. (2004): Lichenologicky významná lokalita Zábrdská skála v Prachatickém Předšumaví. – *Bryonora* 33: 22–26.